James ENSOR (1860-1949)

De maskers, 1922. (43,5 x 54 cm)

Ensor was een Belgische kunstschilder en graficus, geboren en overleden in Oostende. Hij groeide op in een burgerlijk milieu en ontwikkelde al vroeg een eigenzinnige stijl. Zijn werk evolueerde van vrij realistische en sombere interieurs naar kleurrijke, fantasierijke en vaak groteske taferelen. Ensor vertaalde de onderwerpen van het symbolisme (de psyché, de dood, het masker) met de schildertechniek en de rauwe kracht van het vroeg-expressionisme. Hij geldt als een van de belangrijkste vernieuwers in de moderne kunst.

Vandaag wordt Ensor gezien als een pionier die de weg heeft vrijgemaakt voor de avant-garde van de twintigste eeuw. Zijn werk blijft relevant door de combinatie van verbeelding, satire en een kritische blik op de mens en de maatschappij.

Ensor begon rond 1885-1888 skeletten in zijn werk te introduceren. Dit markeerde een cruciaal keerpunt: hij stapte af van zijn vroege, realistische stijl en begon een duistere, symbolische wereld te creëren waarin de Vanitas-gedachte het maatschappijkritische en de persoonlijke isolatie, zeker voor zijn erkenning als groot kunstenaar centraal staan. Door skeletten te combineren met de carnavalsmaskers uit de souvenirwinkel van zijn ouders, creëerde hij een unieke, macabere iconografie. *De kokette dood* (maskers, 1922) maakt hier deel van uit. Deze ets werd ook ingekleurd en het thema is tevens een schilderij (1923) geworden. De term ‘koket’ verwijst naar ijdelheid en flirtgedrag. Zo kan deze ets gelezen worden als een kritiek op de menselijke ijdelheid. Ensor gebruikt dit om de dood een paradoxaal karakter te geven: ze is tegelijk onvermijdelijk en toch bezig met uiterlijk vertoon. Hierdoor ontstaat een spanningsveld tussen ernst en spot.

De dood wordt niet verheven of heroïsch voorgesteld, maar gerelativeerd, alsof ze deel uitmaakt van een absurd toneel. Door deze carnavaleske benadering vervaagt het onderscheid tussen leven en dood: iedereen draagt een masker, en achter dat masker schuilt dezelfde vergankelijkheid.

Zijn werk balanceert zo tussen humor en existentiële ernst. Hoewel deze dubbelzinnige aanpak doet denken aan postmodernisme, blijft het werk geworteld in het modernisme.

Deze combinatie van satire, symboliek en expressieve beeldtaal maakt *De kokette dood* tot een krachtig voorbeeld van Ensors unieke visie op de menselijke conditie. *(HD)*

